

Ruokapäiväkirjat ovat ikkuna ihmisten arkeen ja juhlaan. Mitä söin tänään? -kirjoituskilpailu on ratkennut

Uutiset – 30.10.2023

Hakaniemen halli, Helsinki. Kuva: Tea Åvall.

Ruokapäiväkirjakeruussa ihmisiä pyydettiin kirjaamaan, mitä ruokaa he ostivat, tekivät ja söivät perjantaina 21.4.2023. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran yhdessä Helsingin yliopiston, Talonpoikaiskulttuurisäätiön ja Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n kanssa järjestämä keruu tuotti ainutlaatuisen näkymän tämän hetken monimuotoiseen suomalaiseen ruokakulttuuriin.

Kirjoituskilpailussa ruokapäiväkirjansa lähetti yhteensä 428 henkilöä. Vastauksiin liitettyjä valokuvia saatiin noin 100. Vastaajien ikähaitari on poikkeuksellisen laaja. Nuorimmat vastaajat ovat alakouluikäisiä, joukossaan vasta 7-vuotias ruokapäiväkirjan pitäjä. Vanhimmat vastaajat ovat syntyneet 1920-luvulla, mukana muun muassa 95-vuotias vastaaja.

Vastauksia tuli eri puolilta Suomea, joskin vastaajajoukossa painottuivat pääkaupunkiseudulla asuvat. Yli neljä viidesosaa vastanneista oli naisia, ja moni heistä kuvaa päiväkirjassaan koko perheen syömiset ja ruokaostokset. Vastauksissa avautuu näkymä ruokakulttuuriltaan moninaiseen Suomeen: siinä missä yhdelle huhtikuinen perjantai oli sushi-päivä ja toiselle pizza-perjantai, kolmannelle se oli paastokauden päättävä id al-Fitr juhla-aterioineen.

Ruokapäiväkirjat ovat ainutlaatuinen läpileikkaus tämän ajan suomalaisesta ruokakulttuurista. Vastaukset muodostavat myös kiinnostavan vertailuaineiston

vastaavalle keruulle, joka toteutettiin tasan kymmenen vuotta aiemmin, huhtikuussa 2013. Tuolloin ruokapäiväkirjansa lähetti 550 vastaajaa.

– Vastauksista kietoutuu esiin kiehtova suomalaisen ruokakulttuurin pitkien jatkumoiden ja tuorempien uutuuksien vuoropuhelu: esimerkiksi kaura taipuu niin joka-aamuiseksi turvapuuroksi kuin kahvi”maidoksikin”, toteaa palkintoraadin jäsen, Helsingin yliopiston professori **Johanna Mäkelä**.

Vastaajien toivottiin kuvaavan ruokaan liittyviä valintojaan ja kokemuksiaan mahdollisimman kattavasti ja samalla henkilökohtaisesti. Monissa vastauksissa avautuukin monivivahteinen näkymä paitsi yksilöiden ruokavalintoihin, myös heidän elinpiiriinsä ja sosiaalisiin suhteisiinsa.

– Ruokapäiväkirjoissa näkyy sekä pöydän ääressä nyt olevat että siellä joskus olleet tai piakkoin sen ääreen palaavat. Niissä on hienosti läsnä myös meille kaikille kovin tunnistettavia ruokakulttuurisia rituaaleja sekä yksilöllisiä, usein perheissä muotoutuneita ja omalaatuisiakin tapoja, sanoo palkintoraadin jäsen, Helsingin yliopiston ruokakulttuurin professori **Taru Lindblom**.

Kirjoituskilpailun pääpalkinnon voittajaksi valittiin **Mirka Ulanto** Turusta.

Talonpoikaiskulttuurisäätiön lahjoittama pääpalkinto on 500 euroa. Kunniaininnat saivat seuraavat 12 vastaajaa: **Marja Haikara**, Turku, **Leena Heikkinen**, Liperi, Tatu Henttonen, Helsinki, **Marja Kyllönen**, Tampere, **Anni Mäentie**, Helsinki, **Nimimerkki Myrling**, Mustasaari, **Meri-Maija Näykki**, Tampere, **Sari Sorsa**, Helsinki, **Miira Stolt**, Vantaa, **Mattias Tolvanen**, Helsinki, **Raili Viherlehto**, Jyväskylä ja **Maija Yrjölä**, Mikkeli. Vastaajien kesken arvottiin lisäksi 10 kirjapalkinnon saajaa.

Kiitämme kaikkia kirjoituskilpailuun osallistuneita! Vastaukset on arkistoitu SKS:n arkistoon.

Lisätietoja: SKS:n arkisto, puh. 0201 131 240, arkisto@finlit.fi

Palkittujen tekstien luonnehdinnat

Ensimmäinen palkinto, 500 euroa:

Mirka Ulanto, Turku

Turussa asuvan alle nelikymppisen naisen perusteellinen ja pohdiskeleva kuvaus ruoan kulutukseen liittyvistä odotuksista, ristiriitaisuuksista ja kompromisseista, joita arjessa päätyy tekemään. Ruokapäiväkirjassa näkyvät monet tämän ajan ilmiöt: ruokahetket kotona tehtävän työn lomassa, suoraan kotiin tilatut ruokaostokset ja ateriakokonaisuudet resepteineen sekä pyrkimys kasvispainotteiseen ruokavalioon ilmastosyistä. ”Ehdin lounastamaan kello 12.30. – – Jääkaapissa on pieni määrä jämiä kahdesta ruuasta, jotka eivät sovi yhtään yhteen. Panen ne yhteen. – – Ohhoh, tuli vahingossa syötyä lihatonta ruokaa koko eilinen ja siten myös tämä päivä, kun kerran syön eilisen jämät! (Tiedän jo nyt, etten illallakaan syö lihaa, koska tapaan kasvissyöjäkaverini.) Olen tyytyväinen, koska yritän vähentää lihaa ilmastosyistä.”

Kunniaininnat (12 kpl):

Marja Haikara, Turku

Turkulainen eläkkeellä oleva nainen kuvaa puolisonsa syntymäpäivän kunniaksi tehdyn Tallinnan matkan syömisiä vivahteikkaasti kuvien ja ruokalistojen kera sekä vertaa matkan ruokailuja siihen, kuinka he tavallisesti syövät kotona. ”Matkaohjelmaan olin kirjannut heti maihin tulon jälkeen ”leivoskahvit”, sillä Tallinnan kahvilat houkuttelevat

aina upeilla leivonnaisillaan, mutta ohjelma oli muunneltavissa tilanteen mukaan, jos vatsa vaatisikin jo lounasruokaa. Näin kävi. – – Lopulta päädyimme aterioimaan Rukisissa ensin kevyen päivärüuan ja sen jälkeen leivoskahvit.”

Leena Heikkinen, Liperi

Nelikymppinen nainen Pohjois-Karjalasta kuvaa perjantaipäivän ruokailujaan niin autossa ja rakennustyömaalla kuin kotonaankin. Ruokapäiväkirja avaa kiinnostavan näkymän elämään, johon kuuluu ilmastoaskeesia, kantovettä ja eläinoikeuspohdintaa. ”Aloitin päivän syömiset 7.30 juomalla autossa termosmukista kahvia kauramaidolla ja hörppäilemällä juotavaa mansikkajugurttia matkalla töihin. Tämä on poikkeuksellista – en tavallisesti syö maitotuotteita, mutta työkeikka oli yllättävä ja lähikaupan autossa yhdellä kädellä nautittavat asiat rajallisia.”

Tatu Henttonen, Helsinki

Alle nelikymppinen helsinkiläismies seuraa syömisään verkkopalvelun avulla ja pohtii kirjoituksessaan niin omia ruokavalintojaan kuin ravintosuosituksia. ”Aloitin perjantain yhdeksän maissa syömällä tavallisen aamiaiseni, veteen keitettyä kaurapuuroa ja kahvia. Lisään aina puuroon pakastemarjoja, tällä kertaa mustikoita. Olen huolestunut siitä, värjäkö mustikoiden syöminen vuosien kuluessa hampaitani samalla tavalla kuin kahvinjuonti, mutta ehkä se sitten vain kuuluu elämään.”

Marja Kyllönen, Tampere

Tampereella asuvan alle viisikymppisen kirjailijan täyteläinen kuvaus perheensä ruokapäivästä: ”Salasokeria + arjen luksusta = sulaa rakkautta lautasella”.

Anni Mäentie, Helsinki

Alle nelikymppisen helsinkiläisnaisen kirjoitus tuo hymyn huulille. Ruokapäiväkirja sisältää tarkkoja havaintoja ruoan mausta ja mieleen muistuvista hetkistä. ”Kotiin tullessa jätskit olivat jo aika sulat, mutta sympaattiset. En ollut muistaakseni syönyt sellaista aiemmin, eikä niitä ehkä ole saanut Suomestakaan ainakaan viime vuosina. Kääre muistutti lapsuuden Tukholman-matkoista. Mikä tahansa, mikä muistuttaa niistä, herättää minussa helliä tunteita.”

Nimimerkki Myrting, Korsholm/Mustasaari

Nimimerkki Myrting kuvaa ruokapäivänsä kulun tarkoin merkinnöin pohtien samalla ruokailuun eettisiä, sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia. ”10.30–11, vid köksbordet, med mamma. Förmiddagskaffe. Det är mycket viktigt att kaffet är rättvist handlat och luomu. Och mörkrostat. Vi brygger exakt den mängd vi dricker, en stor kopp var.”

Meri-Maija Näykki, Tampere

Tamperelainen yhteisötaiteilija viettää päivää puolivuotisen vauvan kanssa ja kirjaa kuulakärkikynällä minuutin tarkkuudella ruokaan liittyvät hetket ja niistä nousevat eettiset mietteet. ”Eilan puuro oli niin kuumaa, että piti odotella. Vaikka laitoin taas omenasosetta joukkoon. Odotellessa tarjosin vauvan maissinaksua, mutta Eila oli niin väsyksissä, ettei naksu maistunut. Odotellessa lauloimme Iidan ja Mikon kanssa Bohemian rapsodyn Eilalle. Sinä aikana puuro jäähdyi.”

Sari Sorsa, Helsinki

Nelikymppinen espoolainen luokanopettaja-äiti riemuitsee ruisleivästä Ramadanin päättyessä ja kuvaa Id al-Fitr -juhlaan valmistautumista, kouluruokaa ja Tiktok-ruokatrendejä. ”Tämän ramadanin päätösjuhlanä päätin tehdä työpäiväni luokanopettajana normaalisti, mutta jo tai lähes aikuiset poikani olivat anoneet

opinnoistaan vapaapäivän. Heille (ja toki itsellenikin) olin valmistanut Lotus Biscoff-tiramisukakun, josta oli heidän mukaansa tullut hitti Tiktokissa. Sieltä he olivat nähneet valmistusohjeenkin. Itselleni kakkua tärkeämpi oli kukkakimppu, jonka ostin itselleni juhlan kunniaksi. Vaan myönnän, ruisleivän jälkeen oli 'koemaistettava' tiramisua, tekikö sillä mitään? Hyvää oli!"

Miira Stolt, Vantaa

Alle kolmekymppinen opiskelija pääkaupunkiseudulta kuvailee tarinallisen kauniisti ruoka- ja juomapäiväänsä ja pohtii monipuolisesti ruoan kulutukseen liittyviä teemoja. "Näen kaveriporukani jo kaukaa, he ovat ehtineet nauttia aurinkoisesta säästä ja juomistaan rannan hiekkatietä reunustavalla penkillä tovin ennen saapumistani. Tunnumme toisemme alunperin töistä, joiden jälkeisillä afterworkeilla olemme ystäväystyneet lasillisten äärellä. Nykyään hieman eri elämänvaiheita eläessämme säännöllisen satunnaisia kutsuja "yksille" lähetetään Whatsappissa, osuvasti Barhelp-nimisessä ryhmässä. Useimmiten viestit ovat varsin reaaliaikaisia ja koostuvat tuoppi- tai viinilasiemojista, joita seuraa kysymysmerkki tai jo korkatun juoman kuvasta, jonka oheen on liitetty sijaintitiedot."

Mattias Tolvanen, Helsinki

Eläkkeellä oleva helsinkiläismies kuvaa tarkasti ruokapäiväänsä, joka alkaa vuosien kuluessa hioutuneella kahvinkeiton rituaalilla. "Aamiaisen valmistaminen on vuosien aikana hioutunut jonkinlaiseksi seremoniaksi, joka kerta samoin kädenliikkein toistuvaksi rituaaliksi, jonka aikana saatan miettiä päässäni aivan muita kirjoittamiseenkin liittyviä ajatuksia. Valmistan aamiaista vain itselleni, ja kahvin valmistuskin on käsityötä, manuaalista uuttamista, sillä luovuin kahvinkeitimestä jo vuosia sitten."

Raili Viherlehto, Jyväskylä

Yli 90-vuotias jyväskyläläisnainen kuvaa ruokapäiväänsä puolisonsa kanssa. Kuvauksessa tulevat hienosti esille niin syömisen muutokset kuin korona-ajan vaikutukset ja digitaitojen tärkeys. "Korona-aika toi suuret muutokset joka kotiin. Ikätoverimme linnoituivat koteihinsa, mistään ei saanut apua. Myöskään omaisemme eivät uskaltaneet tulla käymää pitkään aikaan. Meidän piti ajatella ruokaostosten teko uudelleen, joten päätimme siirtyä verkkokauppaan ja tehdä ostokset siellä. Olihan se aluksi vaikeaa, mutta pakko se oli ottaa käyttöön, ja verkkokaupan sivut tulivat vähitellen tutuiksi. Tänä päivänä tuntuu vain mukavuudelta, kun ruokalaatikot kannetaan etuovelle."

Maija Yrjölä, Mikkeli

Eläkkeellä oleva toimittaja Mikkelistä kuvaa ruokapäiväänsä hauskasti maailmaa ja elämää kommentoiden. "Ihastelin ikkunalla varttuvaa hernekasvustoa, jonka kylvin ihan liian pieneen astiaan, ja siksi se on tuuheampi kuin karvalankamatto. On mukava viikon päästä napsia siitä tuoretta vihreää leivän päälle tai salaattiin."